

Переверзєв Дмитро Миколайович,
викладач вищої категорії Вищого навчального закладу
Кіровоградський кооперативний коледж
економіки і права імені М.П. Сая
e-mail: d_pereverzev@ukr.net

СУТНІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСОБІВ ОХОРОНИ ПРАВ ДІТЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Автор у статті з'ясовує зміст понять «засіб» та «правовий засіб», наслідком застосування яких, є досягнення певного результату у сфері реалізації адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю з боку публічної адміністрації. Належна реалізації цих засобів є запорукою недопущення будь-яких проявів порушень чи обмеження прав, свобод та інтересів дітей з інвалідністю у процесі їх соціалізації. Звертається увага на характеристику адміністративно-правових засобів охорони прав дітей з інвалідністю, сформовано основні ознаки таких засобів.

Автор звертає увагу на той факт, що соціально розвинені країни світу будують розвиток своєї державності на демократичних засадах, які базуються на повазі честі та гідності кожного учасника суспільних відносин, незалежно від його поглядів, майнового стану та наявності ознак інвалідності.

З'ясовано зміст термінів "засіб правового захисту" та "правовий засіб", наслідком застосування яких є досягнення певного результату у сфері реалізації адміністративно-правового захисту прав дітей-інвалідів громадськістю адміністрація. Правильне впровадження цих інструментів є запорукою запобігання будь-яким проявам порушень або обмежень прав, свобод та інтересів дітей-інвалідів у процесі їх соціалізації. Звертається увага на характеристики адміністративно-правових засобів захисту прав дітей-інвалідів, формуються основні ознаки таких засобів.

Визначити, що адміністративно-правові засоби захисту прав дітей-інвалідів визначаються нормами адміністративного права як засіб запобігання порушенням прав, свобод та законних інтересів дітей-інвалідів, запроваджені та застосовуються органами державного управління до забезпечити реалізацію таких прав людини. основних свобод та заохочення поваги до властивої їм гідності, головним чином на основі адміністративного примусу.

Ключові слова: засоби, правові засоби, адміністративно-правові засоби, охорона, правова охорона, діти з інвалідністю.

Pereverzev D. THE ESSENCE OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL MEANS OF PROTECTION OF THE RIGHTS OF CHILDREN WITH DISABILITIES

The author clarifies the meaning of the terms "remedy" and "legal remedy", the application of which results in the achievement of a certain result in the implementation of administrative and legal protection of the rights of children with disabilities by the public administration. Proper implementation of these tools is a guarantee of preventing any manifestations of violations or restriction of the rights, freedoms and interests of children with disabilities in the process of their socialization. Attention is paid to the characteristics of administrative and legal means of protection of the rights of children with disabilities, the main features of such means are formed

The author draws attention to the fact that the socially developed countries of the world base the development of their statehood on democratic principles, which are based on respect for the honor and dignity of each participant in public relations, regardless of his views, property status and the presence of signs disability.

The meaning of the terms "remedy" and "legal remedy" is clarified, the consequence of the application of which is the achievement of a certain result in the field of implementation of administrative and legal protection of the rights of children with disabilities by the public administration. Proper implementation of these tools is a guarantee of preventing any manifestations of violations or restrictions on the rights, freedoms and interests of children with disabilities in the process of their socialization. Attention is paid to the characteristics of administrative and legal means of protection of the rights of children with disabilities, the main features of such means are formed.

To determine that administrative legal means of protection of the rights of children with disabilities are defined by the norms of administrative law as a means of preventing violations of the rights, freedoms and legitimate interests of children with disabilities, introduced and applied by public administration bodies to ensure the realization of such human rights. fundamental freedoms, and the encouragement of respect for their inherent dignity, mainly on the basis of administrative coercion.

Key words: means, legal means, administrative-legal means, protection, legal protection, children with disabilities.

Постановка проблеми. Соціально розвинуті держави світу в основу розвитку своєї державності закладають демократичні принципи, які ґрунтуються на основі поваги до честі та гідності кожного учасника суспільних відносин, незважаючи на його погляди, майновий стан а також наявність у нього ознак інвалідності. Внутрішня політика таких держав формується з урахуванням необхідності забезпечення та охорони основоположних прав, свобод та інтересів особи. Особлива увага з боку органів публічної адміністрації, в цьому напрямку, приділяється особам з інвалідністю, в тому числі і дітям які мають ознаки інвалідності, враховуючи відсутність у них можливості самостійно і в повній мірі реалізувати свої права та забезпечити їх охорону від порушень з боку інших учасників суспільних відносин.

З метою забезпечення та охорони прав людини світова спільнота прийняла Загальну декларацію прав людини від 10.12.1948 р. [1], проголосивши право людини на рівний захист, Конвенцію про права дитини від 20.11.1989 р. [2], наголосивши, що діти мають право на особливе піклування і допомогу, та Конвенцію про права осіб з інвалідністю від 13.12.2006 р. [3], визнавши необхідність заохочувати й захищати права людини

2019. Випуск 6. Спецвипуск. Том 2.

всіх осіб з інвалідністю, зокрема тих, хто потребує активнішої підтримки.

В цьому напрямку Україна не лишилась осторонь, ратифікувавши зазначені вище міжнародні нормативні акти, визнавши їх юридичну силу та забезпечуючи їх реалізацію на своїй території стосовно визначених категорій учасників суспільних правовідносин. Задля забезпечення реалізації засобів адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю в Україні останнім часом запроваджено ряд реформ у сфері механізму охорони прав таких дітей, проте і досі є прояви порушення їх прав, свобод та інтересів у різних сферах їх життєдіяльності, що актуалізує наукові пошуки у визначенні змісту та характеру засобів охорони прав.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню питань щодо прав, свобод і законних інтересів осіб з інвалідністю, які охороняються та захищаються органами публічної влади було приділено роботи таких вітчизняних науковців, як: В.М. Кондратенко Н.П. Коробенко, А.М. Куца, О.В. Паровишник, С.В. Пасічніченко, Є.Ю. Соболев, Л.П. Шумна, М.В. Чічкань.

Мета статті полягає у визначенні сутності адміністративно-правових засобів охорони прав дітей з інвалідністю та виділення ознак таких засобів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Діяльність органів публічної адміністрації у сфері охорони прав дітей з інвалідністю має бути направлена на запровадження та регламентацію адміністративно-правових заходів, що виключатимуть порушення прав і свобод таких учасників суспільних відносин і не допускати проявів дискримінації за ознаками інвалідності дітей, що через стійкі розлади функцій організму або вади фізичного чи розумового характеру обмежені у можливості належної реалізації своїх прав та безперешкодної інтеграції у суспільство.

Як зазначає Є.Ю. Соболев, досліджуючи моделі діяльності публічної адміністрації, до переліку основних завдань державного управління, складової діяльності публічної адміністрації, належить владно-організуючий та регулюючий вплив щодо реалізації і захисту прав та свобод соціально незахищених верств населення в Україні. Насамперед це стосується інвалідів, оскільки, згідно із чинним законодавством, діяльність держави щодо інвалідів виявляється у створенні правових, економічних, політичних, соціальних, психологічних та інших умов для забезпечення їхніх прав і можливостей нарівні з іншими громадянами для участі в суспільному житті та полягає у: виявленні, усуненні перепон і бар'єрів, що перешкоджають забезпеченню прав і задоволенню потреб; охороні здоров'я; соціальному захисті; забезпеченні виконання індивідуальної програми реабілітації інвалідів; наданні пристосованого житла; сприянні громадській діяльності [4, с. 39].

Наразі світове співтовариство сприймає та визнає інвалідність як соціальне явище а не як проблему медичного характеру самої особи. Тобто мова іде про те, що не особа з інвалідністю не відповідає нормам суспільства а норми середовища, в якому живуть особи з інвалідністю, не відповідають їх можливостям і потребам.

Як слушно зазначив В.М. Кондратенко, на суб'єктів публічної адміністрації покладено зобов'язання відійти від засад виключної практики соціального захисту осіб з інвалідністю на користь організації сприятливих і достатніх умов соціального середовища, що дозволяє цим людям реалізувати свої конституційні права та свободи на рівні з іншими громадянами країни [5, с. 2].

Дослідити динаміку вирішення проблем, які супроводжують осіб з інвалідністю на шляху їх соціалізації та реалізації гарантованих законодавством прав можна за допомогою Постанови Верховної Ради України «Про стан забезпечення в Україні встановлених чинним законодавством соціальних, економічних, правових і конституційних гарантій у сфері соціального захисту та реабілітації інвалідів» від 20.02.2003 № 560-IV, в якій визнається, що незважаючи на позитивні моменти в роботі Кабінету Міністрів України в питаннях захисту прав осіб з інвалідністю, немає суттєвих практичних зрушень у вирішенні проблем бар'єрності суспільного середовища, забезпечення безпосереднього доступу інвалідів до об'єктів соціальної інфраструктури. Не забезпечуються умови для здобуття інвалідами освіти, насамперед дітьми-інвалідами, а також професійного навчання. Існують значні проблеми щодо зайнятості інвалідів, забезпечення їх конституційного права на працю. Значна кількість проблем життєдіяльності людей з особливими потребами залишається невирішеною [6].

На сьогоднішній день, визначені у вказаній Постанові від 20.02.2003 № 560-IV, проблеми бар'єрності суспільного середовища залишаються не вирішеними. Діти з інвалідністю як і раніше не в змозі реалізувати своїх прав через недостатність нормативного закріплення та належного застосування адміністративно-правових засобів їх охорони.

Тож варто звернути увагу на зміст поняття «засіб». З етимологічної точки зору воно означає «прийом; спосіб; якусь спеціальну дію, що дає можливість здійснити що-небудь, досягти чогось; те, що служить знаряддям у якій-небудь дії, справі» [7, с. 326].

О.В. Олійник визначає засоби, як правову категорію, інструментами забезпечення будь-якої діяльності які мають загальнонауковий, міжгалузевий характер [8, с. 66].

Щодо поняття «правові засоби», на думку А. Малько вони є правовими явищами, які виявляються в інструментах встановлення суб'єктивних прав, обов'язків, пільг, заборон, заохочування, нагородження та діями, пов'язаними з технологією реалізації прав і обов'язків [9, с. 326].

Тобто правові засоби є самостійної категорією, їх застосування має наслідком досягнення певного результату у сфері реалізації адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю з боку публічної адміністрації.

З огляду на зміст даної правової категорії можна стверджувати про її важливість у питаннях

адміністративно-правової охорони прав дітей з інвалідністю, що здійснюється публічною адміністрацією. На цей аспект звертає увагу О.Ю. Салманова, зазначаючи, що одним з ефективних структурних елементів охоронної діяльності органів держави, спрямованої на формування і розвиток суспільних відносин у різноманітних галузях на міцній нормативній основі, є адміністративно-правові засоби [10, с. 25].

Досліджуючи природу адміністративно-правових засобів, слід звернути увагу на погляди В.К. Колпакова та О.В. Кузьменко, які стверджують, що за допомогою засобів адміністративного права (норми, відносини, законодавство, компетенція суб'єктів, способи реалізації норм) здійснюється зовнішнє вираження і юридичне оформлення публічного інтересу в управлінні [11, с. 31].

Тож можна говорити про важливість адміністративно-правових засобів, у сфері прав дітей з інвалідність, як основоположного елементу механізму охоронної діяльності органів публічної адміністрації у визначеній сфері. Належна реалізація цих засобів є запорукою недопущення будь-яких проявів порушень чи обмеження прав, свобод та інтересів дітей з інвалідністю у процесі їх соціалізації. Причому, для досягнення позитивних результатів адміністративно-правової охорони визначеної категорії прав, значення має не тільки належна процедура реалізації а і вибір правильного засобу правової охорони.

З цього приводу слушна думка була висловлена Н.В. Коломоєць, яка зазначила, що правові засоби являються ключовими ланками, які забезпечують цілісність права в його структурно-інструментальному розумінні, оскільки між усіма правовими засобами простежується єдність та зв'язок. Тобто якщо взяти окремо будь-який засіб захисту як інституційну складову частину, він буде самостійним, одиничним фрагментом правової дійсності, який, хоч і забезпечує реалізацію своєї місії, але його результативність є малоефективною. А от у взаємодії та єдності засоби захисту утворюють комплекс, правову узгодженість, тобто механізм, який продуктивно та результативно діє в тій чи іншій сфері правового регулювання [12, с. 87], в нашому дослідженні це стосується адміністративно-правової охорони прав дитини з інвалідністю.

Висновки. Узагальнюючи викладені результати дослідження можна визначити, що адміністративно-правовими засобами охорони прав дітей з інвалідністю є визначене нормами адміністративного права коло засобів, що забезпечують попередження порушення прав, свобод та законних інтересів дітей з інвалідністю, запроваджуються та застосовуються органами публічної адміністрації з метою забезпечення реалізації такими дітьми всіх прав людини й основоположних свобод, та заохочення до поваги притаманного їм достоїнства, переважно на основі адміністративного примусу.

На основі запропонованого визначення змісту поняття адміністративно-правових засобів охорони прав дітей з інвалідністю, сформовано основні ознаки таких засобів, до яких пропонуємо віднести наступні:

- чітко врегульовані нормами права, переважно адміністративного;
- забезпечують попередження порушення прав і основоположних свобод дитини з інвалідністю, в процесі їх реалізації;
- суб'єктами, уповноваженими на їх застосування виступають органи публічної адміністрації;
- мають адміністративно-правовий порядок застосування;
- можуть наділятися примусовим або добровільним характером.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Загальна декларація прав людини. Декларація від 10.12.1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text.
2. Конвенція про права дитини. Конвенція від 20.11.1989 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text.
3. Конвенція про права осіб з інвалідністю. Конвенція від 13.12.2006 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text.
4. Соболь Є.Ю. Категорії адміністративно-правової моделі діяльності публічної адміністрації щодо реалізації й захисту прав та свобод інвалідів. *Держава та регіони*. Сер.: Право. 2014. № 1. С. 37-41.
5. Кондратенко В.М. Адміністративно-правові засоби забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2019. 41с.
6. Про стан забезпечення в Україні встановлених чинним законодавством соціальних, економічних, правових і конституційних гарантій у сфері соціального захисту та реабілітації інвалідів. Постанова Верховної Ради України від 20.02.2003 № 560-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/560-15#Text>.
7. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад, і голов. ред. В. Т. Бусел. К.: Ірпінь: Перун, 2001. 1440 с.
8. Олійник О. В. Адміністративно-правові засоби забезпечення інформаційної безпеки. *Юридичний вісник*. 2015. № 1 (34) С. 65-69. URL: http://law.nau.edu.ua/images/Nauka/Naukovij_jurnal/2015/statji_n1_34_2015/14.PDF.
9. Малько А. В. Проблемы правовых средств: Сборник науч. исслед. «Проблемы теории государства и права». М.: Проспект, 1999. 727 с.
10. Салманова О.Ю. Адміністративно-правові засоби забезпечення міліцією безпеки дорожнього руху: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. Х., 2002. 232 с.
11. Колпаков В.К. Адміністративне право України : [підручник] В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко. К. : Юрінком Інтер, 2003. 544 с.
12. Коломоєць Н.В. Особливості та система засобів адміністративно-правового захисту прав дитини в

Україні. *Национальный юридический журнал: теория и практика*. 2019. № 1 (January). С. 86-90.

REFERENCES:

1. Zagal'na deklaraciya prav lyudini. [Universal Declaration of Human Rights]. (1948, December 10). Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text. [in Ukrainian].
2. Konvenciya pro prava ditini. [Convention on the Rights of the Child]. (1989, November 20). Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text. [in Ukrainian].
3. Konvenciya pro prava osib z invalidnistyu. [Convention on the Rights of Persons with Disabilities]. (2006, December 13). Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text. [in Ukrainian].
4. Sobol, Ye.Yu. (2014). Kategoriyi administrativno-pravovoyi modeli diyalnosti publichnoyi administraciyi shodo realizaciyi j zahistu prav ta svobod invalidiv. [Categories of administrative and legal model of public administration activities for the implementation and protection of the rights and freedoms of persons with disabilities]. *Derzhava ta regioni. Ser.: Pravo*, 1, 37-41 [in Ukrainian].
5. Kondratenko, V.M. (2019). Administrativno-pravovi zasobi zabezpechennya prav i svobod osib z invalidnistyu. [Administrative and legal means of ensuring the rights and freedoms of persons with disabilities]. Extended abstract of candidate's thesis. Harkiv [in Ukrainian].
6. Pro stan zabezpechennya v Ukrayini vstanovlenih chinnim zakonodavstvom socialnih, ekonomichnih, pravovih i konstitucijnih garantij u sferi socialnogo zahistu ta reabilitaciyi invalidiv. Postanova Verhovnoyi Radi Ukrayini № 560-IV. [On the state of ensuring in Ukraine the social, economic, legal and constitutional guarantees established by the current legislation in the field of social protection and rehabilitation of the disabled. Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine № 560-IV]. (2003, February 20). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/560-15#Text>. [in Ukrainian].
7. Busel, V. T. (Ed.). (2001). Velikij tlumachnij slovník suchasnoyi ukrayinskoyi movi. [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]. K.: Irpin: Perun [in Ukrainian].
8. Olijnik, O.V. (2015). Administrativno-pravovi zasobi zabezpechennya informacijnoyi bezpeki. [Administrative and legal means of information security.]. *Yuridichnij visnik*, 1 (34), 65-69. Retrieved from: http://law.nau.edu.ua/images/Nauka/Naukovij_jurnal/2015/statji_n1_34_2015/14.PDF. [in Ukrainian].
9. Malko, A.V. (1999). Problemy pravovyh sredstv: Sbornik nauch. issled. «Problemy teorii gosudarstva i prava». [Problems of legal means: Collection of scientific. research. "Problems of the theory of the state and law"]. M.: Prospekt [in Ukrainian].
10. Salmanova, O.Yu. (2002). Administrativno-pravovi zasobi zabezpechennya milicijeyu bezpeki dorozhnogo ruhu. [Administrative and legal means of ensuring traffic safety by the police]. Candidate's thesis. Harkiv: Nac. un-t vnutr, sprav [in Ukrainian].
11. Kolpakov, V.K. (2003). Administrativne pravo Ukrayini : [pidruchnik]. [Administrative law of Ukraine: [textbook]]. K. : Yurinkom Inter [in Ukrainian].
12. Kolomoyec, N.V. (2019). Osoblyvosti ta systema zasobiv administrativno-pravovoho zakhystu prav dytyn v Ukrayini. [Features and system of means of administrative and legal protection of children's rights in Ukraine]. *Nacionalnyj yuridicheskij zhurnal: teoriya i praktika*, 1, 86-90. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 18.10.2019

УДК 340.12:343.242

Романюк Валерій Миколайович,
адвокат

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК СПОСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ

У статті автор відстоює позицію, що ідея справедливості фактично є однією з головних моральних універсалій, без яких людське життя було б неможливим. Справедливість є категорією морально-правової та соціально-політичної свідомості, поняття про належне, пов'язане з історично мінливими уявленнями про невід'ємні права людини.

Автор доводить, що відновлення соціальної несправедливості, викликаної вчиненням злочину, може бути досягнуто тільки справедливими засобами.

Справедливість покарання та інших заходів кримінально-правового характеру знаходиться в прямій залежності від їх відповідності меті відновлення соціальної справедливості та іншим цілям покарання, від точної індивідуалізації кримінальної відповідальності і покарання. Відповідність покарання та інших заходів кримінально-правового характеру меті відновлення соціальної справедливості та іншим цілям покарання може бути досягнуто призначенням тільки такого покарання або тільки таких заходів кримінально-правового характеру, які адекватні нанесеному збитку потерпілим і суспільству. Надсуворі заходи кримінальної відповідальності, як і, навпаки, надмірно м'які, справедливими вважатися не можуть.

У статті автор доходить висновку, що справедливість результатів застосування кримінальної відповідальності і покарання, як і справедливість засобів їх реалізації, визначається їх відповідністю меті відновлення соціальної

2019. Випуск 6. Спецвипуск. Том 2.